

Nr 92.

Av herr **Staxäng**, *angående inrättande av s. k. produktionsavdelningar inom kristidsstyrelserna.*

I Sv. förf.-saml. nr 657, 658, 788, 789/1939 har Kungl. Maj:t utfärdat bestämmelser för statens livsmedelskommission, kristidsstyrelser och kristidsnämnder, vilka i samordnad form skola handha ledningen av den under rådande utomordentliga förhållanden erforderliga regleringen av *dels* försörjningen med livsmedel, fodermedel och gödningsämnen, *dels ock* livsmedels- och fodermedelsindustrierna ävensom att handhava de övriga uppgifter, som av Kungl. Maj:t till kommissionen överlämnas.

Statens livsmedelskommission, för vilken, som topporganisation, ovan nämnda föreskrifter främst gälla, är som bekant organiserad på fyra huvudavdelningar: produktions-, varuomsättnings-, konsumtions- och allmänna avdelningen. I konsultativt syfte har livsmedelskommissionen vid sin sida ett s. k. »livsmedelskommissionens råd», även detta uppdelat på de förut nämnda huvudavdelningarna.

Av de lokala krisorganen äro kristidsstyrelserna för respektive kristidsstyrelseområdena för närvarande uppdelade på ransonerings-, licens- och bränsleavdelning samt priskontor.

Den mera till kommunen knutna kristidsorganisationen utgöres av kristidsnämnderna, som skola bestå av ordförande samt ledamöter till det antal, minst två högst åtta, som kristidsstyrelsen bestämmer. De nu nämnda krisorganen ha sedan sin tillblivelse haft en utomordentligt stor och ständigt ökad arbetsuppgift. Den tidsrymd av över två år, som dessa krisorgan verkat, kan nu i viss mån ge material för ett bedömande om dels dess hittillsvarande arbetsinsats och dels tillika ge ledning för det fortsatta arbetet. Att arbetet hitintills i stort sett gått så pass friktionsfritt torde ej i ringa mån berott på att i topporganisationen — livsmedelskommissionen — redan från början representanter från näringslivets olika områden fått säte och stämma. Det kan dock ifrågasättas om ej det s. k. livsmedelskommissionens råd i det fortsatta arbetet borde erhålla ett något förstärkt inflytande.

Vad man emellertid mera bestämt kan framhålla som en nödvändig åtgärd är en omorganisation av kristidsstyrelsernas arbete. Detta ej ur personsynpunkt, utan helt beroende på de förändrade arbetsuppgifter som tillkommit och som i skärpt form komma att möta. Kristidsstyrelsernas nuvarande organisationsform var helt säkert den för tillfället lämpligaste, då dessa krisorgan i slutet av år 1939 sattes i funktion. Beträffande vår jordbruksproduktion hade vårt land då under flera år haft mycket goda skördar. Då därtill avsevärda lagertillgångar funnos att tillgå blev, när ransoneringsförfarandet infördes av de livsmedel, som härrörde från vårt lands jordbruksproduktion, hushållningssynpunkten den dominerande i kristidsstyrelsernas

arbete. De senare årens mycket låga skörderesultat samt avsaknad av större livsmedelsimport ha medfört att krisorganens arbete undan för undan i hög grad måste inriktas på *livsmedelsproduktionen*. Denna utveckling har redan ställt våra krisorgan inför oerhörda arbetsuppgifter. Staten ingriper i och påverkar på flera sätt och områden landets jordbruksproduktion genom sitt organ, livsmedelskommissionen. Det fordras mer än någonsin en verklig planhushållning för att det hela skall gå i hop. Det gäller nu att med alla till hands stående medel ur jorden kunna frambringa största möjliga skördar. På landets jordbrukare vilar också ett stort ansvar för kommande produktionsår. I första hand spela givetvis väderleksförhållanden och prisutsikter in för att ett tillfredsställande produktionsresultat skall kunna ernås, men därutöver kommer som ofrånkomlig förutsättning att samarbete och förtroende förefinnas mellan statens krisorgan och landets jordbrukare. Redan nu förefaller detta samarbete i viss mån etablerat i livsmedelskommissionens arbete, men det torde alltmer stå klart att detta samarbete måste vidgas och ge form åt kristidsstyrelsernas organisation. Produktionsfrågan kan icke lösas enbart genom enhetliga direktiv från ett centralt organ. Jordbrukens storlek, växtperiodens längd, den produktion varpå jordbruket baserar sin existens, för att nämna några exempel, visa en sådan nyansering mellan olika delar av landet att vid organiserandet av vår livsmedelsförsörjning detta måste påverka även kristidsstyrelsernas organisation.

En omorganisation av landets kristidsstyrelser framstår därför såsom nödvändig för att nämnda förankring och samarbete med representanter från jordbrukets sida även lokalt skola ernås.

Detta kan tänkas ske på olika sätt. Den ena möjligheten är, att när någon ledig plats i nuvarande kristidsstyrelser uppkommer, man då från livsmedelskommissionens sida söker vid personalvalet tillgodose jordbrukets intressen. Så torde redan i viss utsträckning ha skett, men detta tillvägagångssätt är icke tillfyllest inför de stora arbetsuppgifter som nu åvila kristidsstyrelserna i fråga om vår jordbruksproduktion. *Riktigare är, att man tager steget fullt ut, och hemställer jag, att inom kristidsstyrelserna upprättas en s. k. produktionsavdelning.* Denna avdelning bör som ledare hava en på jordbrukets område praktiskt och teoretiskt kunnig person med administrativ förmåga samt därutöver förslagsvis bestå av tre eller fyra ledamöter, vid vilkas val jordbrukets olika produktionsgrenar och dess viktigaste binäringar bliva representerade.

Denna avdelning bör bland annat handhava fördelningen av förnödenheterna, beslaget av spannmål, ledning av arbetsblocken samt den verksamhet, som kan bliva erforderlig för produktionsinriktningens ordnande. En för jordbrukets produktion grundläggande faktor är vidare dess förseende med arbetskraft, och detta framför allt vid den tidpunkt då den särskilt behövs. Skall detta effektivt kunna ordnas bör denna fråga kunna följas och organiseras av det organ, som vid tillfället i länen följer jordbrukets kristidsbetonade produktionsförhållanden. En produktionsavdelning inom kristids-

styrelserna torde i samarbete med försvaret och länsarbetsnämnderna ha förutsättningar att även ordna denna för jordbruket så viktiga fråga.

En arbetsuppgift, som ej heller får förbises utan tillika starkt understryker behovet av att en produktionsavdelning upprättas i kristidsstyrelserna, är, att denna avdelning rent konsultativt kan ge livsmedelskommissionen ledning och förslag i planlägningsarbetet för åtgärder, som böra vidtagas.

Givetvis kan kostnadsskäl anföras mot den utbyggnad av våra krisorganisationer, som ovanstående förslag innebär, men här får icke förbises nödvändigheten av, att dessa göras kapabla att fullgöra de uppgifter, som nu åvila dem. Förutsättningen för att ett gott resultat skall kunna uppnås är beroende på att landets jordbrukare med förtroende kunna möta de åtgärder och arbetsuppgifter, som från statens sida åläggas dem. Enligt min mening skulle här föreslagna anordning verksamt bidra härtill.

Med stöd av vad jag ovan anført får jag hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om sådan omorganisation av våra kristidsstyrelser att desamma kompletteras med en produktionsavdelning i enlighet med de riktlinjer som ovan anförts.

Stockholm den 21 januari 1942.

Ernst V. Staxäng.
